

5. משל לבירה דולקת

5.1 מקור ט"ז

זוהי הפתיחתא הראשונה בפרשה ל"ט אבל הבאנו אותה לאחר הפתיחתא השניה כיוון שמשמעותה יותר מורכבת. גם המבנה שלה מורכב יותר, כפי שנראה בסעיף הבא.

5.2 מבנה הפתיחתא

הפסוק הפותח, או ליתר דיוק הפסוקים הפותחים, באים האחד בראשית הפתיחתא והשני לפני פסוק הסדר, וגם הוא מפוצל: אחרי המילה "יפוך" באות המילים "ליפותך בעולם" המכוונות לאברהם.

יש להפנות את תשומת הלב לכך שיש מבנים שונים לפתיחתות. אם יהיה לפנינו ספר לימוד אפשר יהיה לעסוק בנושא באופן שיטתי ובהרחבה.

5.3 המשל והנמשל

ושוב, בשאלה א' ביקשנו מן הלומד לנסות להשיב בעצמו, אף על פי שהמשימה אינה קלה כלל.

לאחר מכן בשאלה ב' הפנינו לעיין במילון. כמובן, מן הראוי שהמורה יביא את המילון לכיתה ויעינינו בו בספריה; ויש לומר כמה מלים על מילון בן־יהודה. הבאנו רק את המשמעויות הקשורות לענייננו.

לאחר העיין במילון שוב ביקשנו בשאלה ג' לפרש את המשל והנמשל כיוון שהמילה "דולקת" משמעותה שונה מן השימוש הרווח בימינו.

הפירושים השונים שהבאנו בשאלה ד' מתייחסים ברובם, למעט הפירוש המיוחד לרש"י, למשמעות דולקת=בוערת; כל אחד מן הפירושים הוסיף דבר, וכולם מצטרפים זה לזה.

לבסוף ביקשנו בשאלה ה' מן הלומד לסכם את הדברים בטבלה. [על התלמיד לבנות טבלה במחברתו; לא השארנו מקום במידה מספקת].

בשאלה ו' ביקשנו מן התלמיד להכריע מי מן המפרשים נאמן יותר ללשון חז"ל. נראה לנו שעל פי הפירוש המיוחד לרש"י לא ברור מדוע אברהם צריך היה לעזוב את חזן, מה שאין כן לגבי שאר הפרשנים, (אם כי מירקן משתדל לאחר את שתי המשמעויות).

בשאלה ז' יש לעמוד על בעיית הרע בעולם: מדוע יש רע? מדוע נראה לנו שאלהים אינו מגיב? בעיה זו מטרידה כל דור, ואת דורנו שעבר את השואה במיוחד. זו דרכו של המדרש, שהוא מעלה לעיתים קרובות בעיות אנושיות נצחיות שהעסיקו את הדרשנים ואת הדרווח

האחרים. התשובה הניתנת במדרש על פי הפירושים שהבאנו: יש ברא, הכל מאיתו. לעיתים אנו מבינים מדוע יש רע – כעונש לרשעים – ולעיתים אין אנו מבינים.

בשאלה ח' התלמיד יביע דעתו וינמקה. מן המדרש אפשר להבין שלפעמים אין ברירה ויש להתרחק מן הרע, כפי שנצטוו אברהם לעשות.

שאלה ט' נועדה לריון כיתתי: האם יש לפנינו שתי דרכים להגיע לאמונה – האחת מתוך ראיית היופי והחכמה המושקעים בעולם, והשניה מכך שיש עונש בעולם, ובסופו של דבר הרשעים באים על עונשם. הדוגמאות לראייה השניה הן מתוך הקורות את דור המבול דור הפלגה, אבל אפשר למצוא דוגמאות כאלו בכל דור, ולהגיע למסקנה שיש ארון לבירה.

5.4 "הפסוק הפותח" והסברו

שוב ביקשנו מן הלומד לעמוד תחילה על פשט הפסוק בהקשרו. מן הראוי שהתלמידים יעינינו בפרק מ"ה בתהלים. הקשר של הפסוקים לאירועים בחייו של אברהם ברור הוא, ועל כן הם הובאו בפתיחתא. תרומתם היא: מפסוקים אלו יש הוכחה שצריך להתרחק מן הרע ושה' חפץ כעבודתו, ואברהם שליח ה'.

5.5 סיכום הסעיף

כבר הדגשנו את חשיבות הסיכום. כאן נראה לומר שהפתיחתא האחרונה (סעיף 5) מנמקת את יציאת אברהם מחזן על פי פקודת ה' לצורך התחלה חדשה לאחר שנסייגות קודמים אדם ונוח נכשלו. בפתיחתא הקודמת (סעיף 4) מנומקת יציאתו של אברהם לצורך התפתחותו האישית וכרי שיטמש דוגמא לאחרים.

6. סיכום העיון כולו

בחוברת ללומד נתנו קווים כלליים, והמורה יוסיף או יגרע על פי צרכי הלומד. לענייננו חשוב שהלומד יצא "עם משהו ביד", גם לצורך נקודת מוצא לדיון ביחידת ההוראה הבאה שתבוא בעקבות יחידה זו.